

Consiliul
Uniunii Europene

Bruxelles, 29 septembrie 2023
(OR. en)

Dosar interinstituțional:
2023/0338(NLE)

13540/23
ADD 5

ACP 88
WTO 144
COAFR 324
RELEX 1101

PROPUNERE

Sursă:	Secretara Generală a Comisiei Europene, sub semnătura dnei Martine DEPREZ, Directoare
Data primirii:	28 septembrie 2023
Destinatar:	Dna Thérèse BLANCHET, Secretară Generală a Consiliului Uniunii Europene
Nr. doc. Csie:	COM(2023) 562 final - ANNEX 5
Subiect:	ANEXĂ la Propunerea de decizie a Consiliului privind încheierea, în numele Uniunii Europene, a Acordului de parteneriat economic dintre Republica Kenya, membră a Comunității Africii de Est, pe de o parte, și Uniunea Europeană, pe de altă parte

În anexă, se pune la dispoziția delegațiilor documentul COM(2023) 562 final - ANNEX 5.

Anexă: COM(2023) 562 final - ANNEX 5

Bruxelles, 28.9.2023
COM(2023) 562 final

ANNEX 5

ANEXĂ

la

Propunerea de decizie a Consiliului

**privind încheierea, în numele Uniunii Europene, a Acordului de parteneriat economic
dintre Republica Kenya, membră a Comunității Africii de Est, pe de o parte, și Uniunea
Europeană, pe de altă parte**

COMERȚ ȘI DEZVOLTARE DURABILĂ

ARTICOLUL 1

Context și obiective

1. Părțile reamintesc de Agenda 21 și de Declarația de la Rio privind mediul și dezvoltarea, adoptate în cadrul Conferinței Organizației Națiunilor Unite („ONU”) privind mediul și dezvoltarea care a avut loc la Rio de Janeiro în perioada 3-14 iunie 1992, de Planul de la Johannesburg de implementare a Summitului mondial privind dezvoltarea durabilă din 2002, de Declarația OIM privind justiția socială pentru o globalizare echitabilă („Declarația OIM privind justiția socială pentru o globalizare echitabilă”), adoptată de Conferința Internațională a Muncii în cadrul celei de a 97-a sesiuni, care a avut loc la Geneva la 10 iunie 2008, de Documentul final al Conferinței ONU privind dezvoltarea durabilă din 2012, intitulat „Viitorul pe care ni-l dorim” și aprobat prin Rezoluția 66/288 a Adunării Generale a ONU, adoptată la 27 iulie 2012, de Rezoluția 70/1 a Adunării Generale a ONU, adoptată la 25 septembrie 2015, care conține documentul final intitulat „Transformarea lumii în care trăim: Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă și cele 17 obiective de dezvoltare durabilă” („Agenda 2030”), precum și de Declarația centenarului OIM privind viitorul muncii, adoptată de Conferința Internațională a Muncii în cadrul celei de a 108-a sesiuni, care a avut loc la Geneva la 21 iunie 2019.
2. Părțile recunosc faptul că dezvoltarea durabilă include dezvoltarea economică, dezvoltarea socială și protecția mediului, toate trei fiind interdependente și consolidându-se reciproc, și își afirmă angajamentul de a promova dezvoltarea comerțului și a investițiilor internaționale într-un mod care să contribuie la obiectivul dezvoltării durabile.

3. Părțile recunosc nevoia urgentă de a aborda schimbările climatice, astfel cum se subliniază în raportul special al Grupului interguvernamental privind schimbările climatice („IPCC”) intitulat „Încălzirea globală cu 1,5°C”, ca o contribuție la obiectivele economice, sociale și de mediu ale dezvoltării durabile.

4. Având în vedere cele de mai sus, obiectivul prezentei anexe este de a consolida integrarea dezvoltării durabile, în special a dimensiunilor sale legate de muncă¹ și de mediu, în relațiile comerciale și de investiții ale părților, inclusiv prin consolidarea dialogului și a cooperării.

ARTICOLUL 2

Dreptul de reglementare și nivelurile de protecție

1. Părțile recunosc dreptul fiecărei părți de a-și stabili propriile politici și priorități în materie de dezvoltare durabilă, de a stabili nivelurile interne de protecție a mediului și a muncii pe care le consideră adecvate și de a adopta sau modifica actele sale legislative și politicile sale relevante. Aceste niveluri, acte legislative și politici trebuie să fie conforme cu angajamentele fiecărei părți față de standardele și acordurile recunoscute la nivel internațional menționate în prezenta anexă.

2. Fiecare parte depune eforturi pentru a se asigura că actele legislative și politicile sale relevante prevăd și încurajează niveluri ridicate de protecție a mediului și a muncii și depune eforturi pentru a îmbunătăți aceste niveluri, acte legislative și politici.

¹ În sensul prezentei anexe, termenul „muncă” înseamnă obiectivele strategice ale OIM din cadrul Agendei privind munca decentă, care sunt exprimate în Declarația OIM privind justiția socială pentru o globalizare echitabilă.

3. Niciuna dintre părți nu slăbește și nici nu reduce nivelurile de protecție prevăzute în legislația sa din domeniul mediului sau al muncii cu intenția de a încuraja comerțul sau investițiile.
4. Niciuna dintre părți nu renunță la legislația sa în domeniul mediului sau al muncii, nu derogă în alt mod de la aceasta și nu se oferă să renunțe sau să deroge în alt mod de la aceasta cu intenția de a încuraja comerțul sau investițiile.
5. Niciuna dintre părți nu evită să asigure respectarea efectivă a legislației sale în domeniul mediului sau al muncii, prin acțiuni susținute sau repetate ori prin inacțiune, cu intenția de a încuraja comerțul sau investițiile.
6. Părțile își recunosc reciproc politicile și prioritățile în materie de dezvoltare legate de aspirațiile lor comerciale și de investiții în conformitate cu dispozițiile privind tratamentul special și diferențiat din cadrul Acordului OMC și în conformitate cu angajamentele fiecărei părți față de standardele și acordurile recunoscute la nivel internațional prevăzute în prezenta anexă.

ARTICOLUL 3

Standarde și acorduri multilaterale în domeniul muncii

1. Părțile își afirmă angajamentul de a promova dezvoltarea comerțului internațional într-un mod care să favorizeze munca decentă pentru toți, astfel cum se prevede în Declarația OIM privind justiția socială pentru o globalizare echitabilă .

2. În conformitate cu Constituția OIM, adoptată ca partea XIII din Tratatul de la Versailles, semnat la 28 iunie 1919, și cu Declarația OIM cu privire la principiile și drepturile fundamentale la locul de muncă și acțiunile ulterioare acesteia („Declarația OIM cu privire la principiile și drepturile fundamentale la locul de muncă”), adoptată de Conferința Internațională a Muncii în cadrul celei de a 86-a sesiuni de la Geneva din 18 iunie 1998 și astfel cum a fost modificată în cadrul celei de a 110-a sesiuni din 2022, fiecare parte respectă, promovează și pune în aplicare principiile privind drepturile fundamentale la locul de muncă, astfel cum sunt definite în convențiile fundamentale ale OIM, și anume:

- (a) libertatea de asociere și recunoașterea efectivă a dreptului de negociere colectivă;
- (b) eliminarea tuturor formelor de muncă forțată sau obligatorie¹;
- (c) abolirea efectivă a muncii copiilor;
- (d) eliminarea discriminării cu privire la încadrarea în muncă și la profesie și
- (e) un mediu de lucru sigur și sănătos.

3. Fiecare parte depune eforturi continue și susținute în vederea ratificării convențiilor fundamentale ale OIM, în cazul în care nu a făcut încă acest lucru.

4. Părțile fac schimb periodic de informații referitoare la situația fiecăreia privind ratificarea convențiilor sau a protocoalelor OIM care sunt considerate actualizate de către OIM și privind progresele înregistrate în acest sens.

¹ În acest context, părțile subliniază importanța ratificării Protocolului din 2014 la Convenția privind munca forțată, adoptat de Conferința generală a Organizației Internaționale a Muncii în cadrul celei de a 103-a sesiuni a CIM de la Geneva din 11 iunie 2014.

5. Fiecare parte pune efectiv în aplicare convențiile OIM pe care statul partener CAE și statele membre ale Uniunii Europene le-au ratificat.

6. Reamintind de Declarația OIM privind justiția socială pentru o globalizare echitabilă, părțile iau act de faptul că încălcarea principiilor și a drepturilor fundamentale la locul de muncă nu poate fi invocată sau utilizată în alt mod ca avantaj comparativ legitim și că standardele în materie de muncă nu ar trebui folosite în scopul protecționismului comercial.

7. Fiecare parte promovează, prin actele sale legislative și practicile sale, Agenda OIM privind munca decentă, astfel cum se prevede în Declarația OIM privind justiția socială pentru o globalizare echitabilă, în special în ceea ce privește:

- (a) condițiile de muncă decente pentru toți în ceea ce privește, printre altele, salariile și veniturile, timpul de lucru, consolidarea securității sociale, alte condiții de muncă și protecția socială;
- (b) dialogul social pe probleme de muncă între lucrători și angajatori și între organizațiile acestora, precum și cu autoritățile guvernamentale relevante.

8. În concordanță cu angajamentele asumate în cadrul OIM, fiecare parte:

- (a) adoptă și pune în aplicare măsuri și politici privind termenii și condițiile de încadrare în muncă, sănătatea și securitatea în muncă, inclusiv privind despăgubirile în caz de accident de muncă sau boală profesională;
- (b) menține un sistem eficient de inspecție a muncii.

9. Părțile colaborează în vederea consolidării cooperării dintre ele cu privire la aspectele legate de comerț ale măsurilor și politicilor din domeniul muncii, la nivel bilateral, regional și în cadrul forurilor internaționale, după caz, inclusiv în cadrul OIM. O astfel de cooperare poate viza, printre altele:

- (a) punerea în aplicare a convențiilor fundamentale și prioritare, precum și a altor convenții actualizate ale OIM;
- (b) munca decentă, inclusiv în ceea ce privește interconexiunile dintre comerț și ocuparea integrală și productivă a forței de muncă, ajustarea pieței forței de muncă, standardele fundamentale de muncă, munca decentă în cadrul lanțurilor de aprovizionare globale, protecția socială și incluziunea socială, dialogul social și egalitatea de gen;
- (c) impactul legislației muncii și al standardelor de muncă asupra comerțului și investițiilor și impactul legislației privind comerțul și investițiile asupra muncii.

10. Părțile acordă atenția cuvenită, după caz, opiniilor exprimate de reprezentanții lucrătorilor, ai angajatorilor și ai organizațiilor societății civile atunci când identifică domeniile de cooperare și când desfășoară activități de cooperare.

ARTICOLUL 4

Comerțul și egalitatea de gen

1. Părțile recunosc că politicile comerciale favorabile incluziunii contribuie la promovarea emancipării economice a femeilor și a egalității de gen, în conformitate cu obiectivul de dezvoltare durabilă nr. 5 prevăzut în Agenda 2030 și cu obiectivele Declarației comune privind comerțul și capacitatea economică a femeilor, declarație făcută cu ocazia Conferinței ministeriale a OMC care a avut loc la Buenos Aires în decembrie 2017. Părțile recunosc contribuția importantă a femeilor la creșterea economică prin participarea lor la activitatea economică, inclusiv la comerțul internațional. Părțile se angajează să pună în aplicare dispozițiile prezentului acord într-un mod care să promoveze și să consolideze egalitatea de gen.

2. Părțile urmăresc să își consolideze relațiile comerciale și cooperarea în moduri care să asigure efectiv egalitatea de șanse și de tratament pentru ca femeile și bărbații să beneficieze de dispozițiile prezentului acord, inclusiv în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă, în conformitate cu angajamentele lor internaționale.

3. Fiecare parte pune efectiv în aplicare obligațiile care îi revin în temeiul acordurilor internaționale la care este parte care abordează egalitatea de gen și drepturile femeilor, inclusiv Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei, adoptată de Adunarea Generală a ONU la 18 decembrie 1979, luând act în special de dispozițiile acesteia referitoare la eliminarea discriminării împotriva femeilor în viața economică și în domeniul ocupării forței de muncă. În acest sens, părțile își reiterează angajamentele asumate în temeiul articolului 3 din prezenta anexă, inclusiv cele privind punerea în aplicare efectivă a convențiilor OIM referitoare la egalitatea de gen și la eliminarea discriminării în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă.

4. Fiecare parte depune eforturi pentru a se asigura că actele sale legislative și politicile sale relevante prevăd și încurajează egalitatea de drepturi, de tratament și de șanse între bărbați și femei. Fiecare parte depune eforturi pentru a îmbunătăți actele legislative și politicile respective, fără a aduce atingere dreptului fiecărei părți de a-și stabili propriul domeniu de aplicare și propriile niveluri de protecție a egalității de șanse între bărbați și femei. Aceste acte legislative și politici trebuie să fie conforme cu angajamentele fiecărei părți față de standardele și acordurile recunoscute la nivel internațional menționate în prezentul articol.
5. Părțile își reiterează angajamentele asumate în temeiul articolului 2 din prezenta anexă în ceea ce privește legislația lor care vizează asigurarea egalității de gen sau a egalității de șanse pentru femei și bărbați.
6. Părțile colaborează la nivel bilateral sau în cadrul altor foruri relevante, după caz, pentru a-și consolida cooperarea în ceea ce privește aspectele legate de comerț ale politicilor și măsurilor privind egalitatea de gen, inclusiv prin activități menite să îmbunătățească capacitatea femeilor și condițiile necesare pentru ca acestea, inclusiv lucrătoarele, femeile de afaceri și antreprenoarele, să aibă acces la oportunitățile create de prezentul acord și să beneficieze de acestea. O astfel de cooperare poate viza, printre altele, schimbul de informații și de bune practici legate de colectarea de date defalcate pe sexe și analize pe criterii de gen ale politicilor comerciale.
7. Părțile convin asupra importanței monitorizării și evaluării, în conformitate cu procedurile lor interne, a impactului punerii în aplicare a prezentului acord asupra egalității de gen și de șanse prevăzute pentru femei în ceea ce privește comerțul.

ARTICOLUL 5

Guvernanță și acorduri multilaterale de mediu

1. Părțile recunosc importanța guvernanței internaționale în materie de mediu, în special rolul Adunării ONU pentru mediu („UNEA”) a Programului ONU pentru Mediu („UNEP”), și a acordurilor multilaterale în domeniul mediului („AMM-uri”) ca răspuns al comunității internaționale la provocările globale sau regionale în materie de mediu sau regionale și subliniază necesitatea de a consolida susținerea reciprocă între politicile, normele și măsurile în materie de mediu și comerț.
2. În lumina alineatului (1), fiecare parte pune efectiv în aplicare acordurile multilaterale de mediu, precum și protocoalele și modificările pe care le-a ratificat.
3. Părțile fac schimb periodic de informații cu privire la situația lor în ceea ce privește ratificarea acordurilor multilaterale de mediu, inclusiv a protocoalelor și a modificărilor la acestea.
4. Părțile afirmă dreptul fiecărei părți de a adopta sau de a menține măsuri de realizare a obiectivelor AMM-urilor la care este parte. Părțile reamintesc că măsurile adoptate sau implementate pentru a pune în aplicare astfel de AMM-uri pot fi justificate în temeiul părții VIII din prezentul acord.
5. Părțile colaborează în vederea consolidării cooperării lor cu privire la aspectele legate de comerț ale politicilor și măsurilor în domeniul mediului, la nivel bilateral, regional și în cadrul forurilor internaționale, după caz, inclusiv în cadrul Forumului politic la nivel înalt pentru dezvoltare durabilă al ONU, în cadrul UNEP, UNEA, al AMM-urilor și al OMC. O astfel de cooperare poate viza, printre altele:

- (a) politici și măsuri de promovare a susținerii reciproce între comerț și mediu, inclusiv:
 - schimbul de informații privind politicile și practicile și promovarea inițiativelor de încurajare a trecerii la o economie circulară;
 - promovarea inițiativelor privind producția și consumul durabile, creșterea verde și reducerea poluării;
 - schimbul de informații privind politicile și practicile și promovarea pozițiilor comune în cadrul AMM-urilor.
- (b) inițiative de încurajare a comerțului cu bunuri și servicii de mediu și a investițiilor în acestea, inclusiv prin abordarea barierelor tarifare și netarifare conexe;
- (c) impactul legislației și standardelor de mediu asupra comerțului și investițiilor; sau impactul legislației privind comerțul și investițiile asupra mediului;
- (d) alte aspecte legate de comerț ale AMM-urilor, inclusiv protocoalele și modificările acestora și punerea lor în aplicare.

6. Părțile vor acorda atenția cuvenită, după caz, opiniilor sau contribuțiilor publicului relevant și ale părților interesate la definirea și punerea în aplicare a activităților lor de cooperare și pot implica în continuare aceste părți interesate în activitățile respective, după caz.

ARTICOLUL 6

Comerțul și schimbările climatice

1. Părțile recunosc importanța întreprinderii unor acțiuni urgente în vederea combaterii schimbărilor climatice și a efectelor acestora, precum și rolul comerțului în urmărirea acestui obiectiv, în conformitate cu Convenția-cadru a ONU asupra schimbărilor climatice, adoptată la New York la 9 mai 1992 („CCONUSC”), cu Acordul de la Paris din cadrul CCONUSC, adoptat la Paris la 12 decembrie 2015 („Acordul de la Paris”), precum și cu alte AMM-uri și instrumente multilaterale din domeniul schimbărilor climatice.
2. În lumina alineatului (1), fiecare parte pune efectiv în aplicare CCONUSC și Acordul de la Paris.
3. Angajamentul unei părți de a pune efectiv în aplicare Acordul de la Paris în temeiul alineatului (2) include obligația de a se abține de la orice acțiune sau omisiune care contravine în mod semnificativ obiectului și scopului Acordului de la Paris.
4. O parte poate lua măsurile adecvate cu privire la prezentul acord în cazul încălcării obligației prevăzute la alineatul (3). Se iau măsuri adecvate în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 96 din Acordul de la Cotonou sau cu dispozițiile corespunzătoare din acordul care îi va succeda, astfel cum se prevede la articolul 136 alineatul (3) din prezentul acord.

5. În lumina alineatului (1), fiecare parte:

- (a) promovează susținerea reciprocă între politicile și măsurile privind comerțul și clima, contribuind astfel la tranziția către o economie cu emisii scăzute de gaze cu efect de seră, la o economie circulară și eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor și la o dezvoltare rezilientă la schimbările climatice;
- (b) facilitează eliminarea obstacolelor din calea comerțului și a investițiilor în bunuri și servicii care sunt deosebit de relevante pentru atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea, cum ar fi energia din surse regenerabile și produsele și serviciile eficiente din punct de vedere energetic;

6. Părțile cooperează în vederea consolidării cooperării lor cu privire la aspectele legate de comerț ale politicilor și măsurilor privind schimbările climatice la nivel bilateral, regional și în cadrul forurilor internaționale, după caz, inclusiv în cadrul CCONUSC, al Acordului de la Paris, al Protocolului de la Montreal privind substanțele care epuizează stratul de ozon, încheiat la Montreal la 16 septembrie 1987 („Protocolul de la Montreal”), al OMC și al Organizației Maritime Internaționale („OMI”). O astfel de cooperare poate viza, printre altele:

- (a) dialogul în materie de politici și cooperarea în ceea ce privește punerea în aplicare a Acordului de la Paris, cum ar fi mijloacele de promovare a rezilienței la schimbările climatice, a energiei din surse regenerabile, a tehnologiilor cu emisii scăzute de dioxid de carbon, a eficienței energetice, a pregătirii și adoptării unor măsuri de stabilire a prețului carbonului, inclusiv a sistemelor de comercializare a certificatelor de emisii, a transportului durabil, a unei dezvoltări a infrastructurii care să fie durabilă și rezilientă la schimbările climatice și a monitorizării emisiilor;
- (b) sprijinirea elaborării și adoptării de către OMI a unor măsuri ambițioase și eficiente de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră care să fie puse în aplicare de către navele implicate în comerțul internațional;

- (c) sprijinirea unei eliminări progresive ambițioase a substanțelor care diminuează stratul de ozon și a unei reduceri treptate ambițioase a hidrofluorocarburilor, în temeiul Protocolului de la Montreal, prin măsuri de control al producției și consumului acestora și al comerțului cu acestea, prin introducerea unor alternative ecologice la acestea, prin actualizarea standardelor de siguranță și a altor standarde relevante, precum și prin combaterea comerțului ilegal cu substanțele reglementate de Protocolul de la Montreal.

ARTICOLUL 7

Comerțul și diversitatea biologică

1. Părțile recunosc importanța conservării și utilizării durabile a diversității biologice și rolul comerțului în urmărirea acestor obiective, în conformitate cu AMM-urile relevante la care sunt parte, inclusiv cu Convenția privind diversitatea biologică („CBD”), adoptată la Rio de Janeiro la 5 iunie 1992, și cu protocoalele la aceasta, cu Convenția privind comerțul internațional cu specii ale faunei și florei sălbatice pe cale de dispariție („CITES”), adoptată la Washington D.C. la 3 martie 1973, și cu deciziile adoptate în temeiul acestora.
2. În lumina alineatului (1), fiecare parte:
 - (a) pune în aplicare măsuri eficiente de combatere a comerțului ilegal cu specii sălbatice, inclusiv în ceea ce privește țările terțe, după caz;

- (b) promovează conservarea pe termen lung și utilizarea durabilă a speciilor enumerate în CITES și includerea unor specii de animale și plante în apendicele la CITES în cazul în care starea de conservare a speciilor respective este considerată a fi în pericol din cauza comerțului internațional și efectuează reexaminări periodice, care pot duce la formularea unei recomandări de modificare a apendicelor la CITES, pentru a se asigura că acestea reflectă în mod corespunzător nevoile de conservare ale speciilor puse în pericol de comerțul internațional;
- (c) promovează comerțul cu produse rezultate dintr-o utilizare durabilă a resurselor biologice pentru a contribui la conservarea biodiversității;
- (d) promovează distribuirea corectă și echitabilă a beneficiilor care rezultă din utilizarea resurselor genetice și a cunoștințelor tradiționale asociate cu resursele genetice, în conformitate cu Protocolul de la Nagoya la CBD („Protocolul de la Nagoya”), adoptat la Nagoya la 29 octombrie 2010;
- (e) întreprinde măsuri de conservare a diversității biologice atunci când aceasta este supusă unor presiuni legate de comerț și investiții, în special pentru a preveni răspândirea zoonozelor și a speciilor alogene invazive.

3. Părțile colaborează în vederea consolidării cooperării lor cu privire la aspectele legate de comerț ale politicilor și măsurilor din domeniul biodiversității, la nivel bilateral, regional și în cadrul forurilor internaționale, după caz, inclusiv în temeiul CBD și al CITES. O astfel de cooperare poate viza, printre altele:

- (a) inițiative și bune practici privind comerțul cu produse și servicii rezultate din utilizarea durabilă a resurselor biologice, cu scopul de a conserva diversitatea biologică;

- (b) comerțul responsabil și conservarea și utilizarea durabilă a diversității biologice, inclusiv dezvoltarea și aplicarea metodelor contabile privind capitalul natural și ecosistemele, evaluarea ecosistemelor, a serviciilor acestora și a instrumentelor economice conexe, precum și integrarea biodiversității în comerț și în procesele comerciale;
- (c) combaterea comerțului ilegal cu specii sălbatice, inclusiv prin inițiative de reducere a cererii de produse ilegale rezultate din specii sălbatice și inițiative de consolidare a schimbului de informații și a cooperării, a asigurării respectării legii, a transferului voluntar de tehnologie, a programelor de schimb și a consolidării capacităților;
- (d) accesul la resursele genetice, precum și distribuirea corectă și echitabilă a beneficiilor care rezultă din utilizarea lor în conformitate cu Protocolul de la Nagoya.

ARTICOLUL 8

Comerțul și pădurile

1. Părțile recunosc importanța conservării și a gestionării durabile a pădurilor pentru asigurarea funcțiilor de mediu și a oportunităților economice și sociale pentru generațiile prezente și viitoare, precum și rolul comerțului în urmărirea acestui obiectiv.
2. În lumina alineatului (1), fiecare parte:
 - (a) pune în aplicare măsuri de combatere a exploatării forestiere ilegale și a comerțului aferent, inclusiv în ceea ce privește țările terțe, după caz, și promovează comerțul cu produse forestiere recoltate în mod legal;

- (b) promovează conservarea și gestionarea durabilă a pădurilor și comerțul și consumul de lemn și de produse din lemn recoltate în conformitate cu legislația țării de recoltare și din păduri gestionate în mod durabil;
- (c) face schimb de informații cu cealaltă parte cu privire la inițiativele legate de comerț referitoare la gestionarea durabilă a pădurilor, conservarea pădurilor, guvernanta în domeniul forestier, inițiativele menite să combată exploatarea forestieră ilegală și alte politici relevante de interes reciproc și cooperează pentru a maximiza impactul și susținerea reciprocă a politicilor lor de interes reciproc.

3. Recunoscând faptul că defrișările reprezintă un factor major al încălzirii globale și al pierderii biodiversității, părțile fac schimb de cunoștințe și de experiență cu privire la modalitățile de încurajare a consumului și a comerțului cu produse provenite din lanțuri de aprovizionare care nu implică defrișări, minimizând riscul introducerii pe piețele lor a unor produse asociate cu defrișările sau cu degradarea pădurilor.

4. Părțile colaborează pentru a-și consolida cooperarea în ceea ce privește aspectele legate de comerț ale gestionării durabile a pădurilor, îmbunătățind conservarea pădurilor, reducând la minimum toate formele de defrișare și de degradare a pădurilor, îmbunătățind trasabilitatea și lanțul de custodie a produselor forestiere, promovând inițiative de îmbunătățire a schimbului de informații, combatând exploatarea forestieră ilegală și consolidând rolul pădurilor în atenuarea schimbărilor climatice, în combaterea pierderii biodiversității, în economia circulară și în bioeconomie, la nivel bilateral, regional și în forurile internaționale, după caz.

ARTICOLUL 9

Comerțul și gestionarea durabilă a resurselor biologice marine și a acvaculturii

1. Părțile recunosc importanța conservării și gestionării durabile a resurselor biologice marine și a ecosistemelor marine, importanța promovării unei acvaculturi responsabile și durabile, precum și rolul comerțului în realizarea acestor obiective.
2. Părțile recunosc că pescuitul ilegal, nedeclarat și nereglementat („INN”) subminează conservarea și gestionarea durabilă a stocurilor de pește și are un impact negativ asupra mijloacelor de subsistență ale comunităților de pescari și ale celor care comercializează pește și produse pescărești. Acest lucru confirmă necesitatea de a acționa pentru a combate și a pune capăt pescuitului INN și pentru a aborda problemele legate de pescuitul excesiv și de utilizarea nesustenabilă a resurselor piscicole.
3. În lumina alineatelor (1) și (2), fiecare parte:
 - (a) pune în aplicare măsuri de conservare și gestionare pe termen lung și exploatarea durabilă a resurselor marine vii, astfel cum sunt definite în Acordul ONU pentru aplicarea prevederilor Convenției ONU asupra dreptului mării din 10 decembrie 1982 în legătură cu conservarea și gestionarea populațiilor transzonale și a stocurilor de pești mari migratori („Acordul privind stocurile de pește”), adoptat la New York la 4 august 1995, în Acordul Organizației Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură („FAO”) privind promovarea respectării măsurilor internaționale de conservare și gestionare de către navele de pescuit în marea liberă („Acordul de conformitate”), adoptat la Roma la 24 noiembrie 1993 și în Acordul FAO privind măsurile de competența statului portului pentru prevenirea, descurajarea și eliminarea pescuitului ilegal, nedeclarat și nereglementat („PSMA”), încheiat la Roma la 22 noiembrie 2009;

- (b) acționează în conformitate cu principiile UNCLOS, ale Acordului privind stocurile de pește, ale Acordului de conformitate, ale Codului FAO de conduită responsabilă privind activitățile din sectorul pescăresc, adoptat prin Rezoluția 4/95 din 31 octombrie 1995, și ale PSMA și participă, după caz, la inițiativa FAO privind Registrul mondial al navelor de pescuit, al navelor frigorifice de transport și al navelor de aprovizionare;
- (c) participă în mod activ la activitatea organizațiilor regionale de gestionare a pescuitului („ORGP”) în care este membru, observator sau parte necontractantă cooperantă, cu scopul de a realiza o bună guvernare în domeniul pescuitului și un pescuit sustenabil, de exemplu prin promovarea cercetării științifice și adoptarea de măsuri de conservare și de gestionare bazate pe cele mai bune dovezi științifice disponibile, prin consolidarea mecanismelor de asigurare a conformității, prin efectuarea de evaluări periodice ale performanței, prin adoptarea unui control, a unei monitorizări și a unei aplicări eficiente a măsurilor de gestionare ale ORGP și, după caz, prin adoptarea și punerea în aplicare a unor regimuri de documentare sau certificare a capturii și a unor măsuri de competență statului portului;
- (d) pune în aplicare măsuri eficiente de combatere a pescuitului INN, inclusiv măsuri de excludere a produselor INN din fluxurile comerciale, și cooperează în ceea ce privește facilitarea schimbului de informații pentru a asigura respectarea cerințelor privind trasabilitatea;
- (e) promovează dezvoltarea unei acvaculturi sustenabile și responsabile, ținând seama de aspectele economice, sociale și de mediu ale acesteia, inclusiv în ceea ce privește punerea în aplicare a obiectivelor și principiilor prevăzute în Codul FAO de conduită responsabilă privind activitățile din sectorul pescăresc.

- (f) promovează conservarea pe termen lung și utilizarea durabilă a speciilor enumerate în CITES și includerea unor specii de animale și plante acvatice în apendicele la CITES în cazul în care statutul de conservare al speciei respective este considerat ca fiind amenințat din cauza comerțului internațional;
- (g) respectă Convenția privind speciile migratoare de animale sălbatice („Convenția de la Bonn”), încheiată la Bonn la 23 iunie 1979), și instrumentele adoptate în temeiul acesteia, în ceea ce privește conservarea durabilă a speciilor migratoare, gestionarea capturilor accidentale și datele privind debarcarea;

4. Părțile colaborează în vederea consolidării cooperării lor și a beneficiilor reciproce cu privire la aspectele legate de comerț ale politicilor și măsurilor din domeniul pescuitului și acvaculturii, la nivel bilateral, regional și în cadrul forurilor internaționale, după caz, inclusiv în cadrul OMC, al ORGP-urilor, al FAO și al altor instrumente multilaterale din acest domeniu, cu scopul de a promova acvacultura și practicile de pescuit durabile și comerțul cu produse pescărești și produse provenite din acvacultură rezultate din activități de pescuit și de acvacultură gestionate în mod durabil. Părțile colaborează îndeaproape și își accelerează eforturile de realizare a obiectivului de dezvoltare durabilă nr. 14 al ONU („viața subacvatică”), ce vizează conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă, inclusiv prin prevenirea și reducerea semnificativă a poluării marine de toate tipurile, în special a celei rezultate din activitățile terestre, inclusiv deșeurile marine și poluarea cu nutrienți, precum și prin integrarea conservării ecosistemelor marine în politicile privind economia albastră durabilă.

ARTICOLUL 10

Comerț și investiții care sprijină dezvoltarea durabilă

1. Părțile recunosc că atât comerțul și investițiile în bunuri și servicii care sunt legate de protecția mediului sau contribuie la îmbunătățirea condițiilor sociale, cât și promovarea utilizării sistemelor de asigurare a durabilității sau a altor inițiative voluntare pot contribui în mod semnificativ la dezvoltarea durabilă.
2. În acest sens, părțile au eliminat taxele vamale pentru bunurile de mediu originare din cealaltă parte, în temeiul articolelor 10 și 11 din prezentul acord.
3. În plus, părțile s-au angajat să încheie negocierile privind serviciile de mediu și activitățile de producție în temeiul articolului 3 din prezentul acord.
4. În lumina alineatului (1), fiecare parte promovează și facilitează comerțul și investițiile în:
 - (a) bunuri și servicii de mediu;
 - (b) bunuri care contribuie la îmbunătățirea condițiilor sociale și
 - (c) bunuri care fac obiectul unor sisteme transparente, concrete și neînșelătoare de asigurare a durabilității, cum ar fi sistemele de comerț echitabil și etic și etichetele ecologice.

5. Promovarea și facilitarea comerțului și a investițiilor menționate la alineatul (4) pot include:
- (a) acțiuni de sensibilizare și campanii de informare și de educare a publicului;
 - (b) adoptarea unor cadre de politică propice implementării celor mai bune tehnologii disponibile;
 - (c) încurajarea utilizării unor sisteme de asigurare a durabilității transparente, concrete și neînșelătoare, în special pentru IMM-uri;
 - (d) abordarea barierelor netarifare conexe și
 - (e) efectuarea de trimiteri la standardele internaționale relevante, cum ar fi convențiile și orientările OIM sau AMM-urile, astfel cum sunt actualizate periodic de către organismele relevante.
6. Părțile conlucrează pentru a-și consolida cooperarea cu privire la aspectele legate de comerț ale chestiunilor reglementate de prezentul articol, la nivel bilateral, regional și în cadrul forurilor internaționale și multilaterale, după caz, printre altele prin schimb de informații, de bune practici și inițiative de informare.

ARTICOLUL 11

Comerțul și conduita responsabilă în afaceri și gestionarea lanțului de aprovizionare

1. Părțile recunosc importanța unei conduite responsabile în afaceri și a unor practici care să asigure responsabilitatea socială a întreprinderilor, inclusiv a gestionării responsabile a lanțurilor de aprovizionare, precum și rolul comerțului în realizarea acestui obiectiv.
2. În lumina alineatului (1), fiecare parte:
 - (a) promovează conduita responsabilă în afaceri și responsabilitatea socială a întreprinderilor, inclusiv gestionarea responsabilă a lanțurilor de aprovizionare, prin furnizarea unor cadre de politică care să ofere susținere și să încurajeze utilizarea practicilor relevante de către întreprinderi.
 - (b) sprijină aderarea, punerea în aplicare, luarea de măsuri subsecvente și diseminarea instrumentelor internaționale relevante, cum ar fi Orientările Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică („OCDE”) privind întreprinderile multinaționale, Declarația tripartită de principii a OIM privind întreprinderile multinaționale și politica socială („Declarația tripartită de principii a OIM privind întreprinderile multinaționale și politica socială”), adoptată la Geneva în noiembrie 1977, Pactul mondial al ONU și Principiile directe ale ONU privind afacerile și drepturile omului, aprobate de Consiliul pentru Drepturile Omului prin Rezoluția 17/4 din 16 iunie 2011.

3. Părțile recunosc utilitatea orientărilor sectoriale internaționale din domeniul responsabilității sociale a întreprinderilor/conduitei profesionale responsabile și promovează activități comune în acest sens. În ceea ce privește Orientările OCDE privind diligența necesară relevante, recunoscute la nivel internațional, referitoare la existența unui lanț de aprovizionare responsabil în cazul minereurilor provenite din zone afectate de conflicte și cu risc ridicat și suplimentele la acestea, părțile pun în aplicare, de asemenea, măsuri de promovare a adoptării unor astfel de orientări. În calitate de membri ai Comitetului FAO pentru securitatea alimentară mondială, părțile promovează, de asemenea, sensibilizarea cu privire la Principiile pentru investiții responsabile în agricultură și sistemele alimentare și la Orientările voluntare privind guvernarea responsabilă a proprietății funciare, a locurilor de pescuit și a pădurilor în contextul securității alimentare naționale.

4. Părțile conlucrează pentru a-și consolida cooperarea cu privire la aspectele legate de comerț ale chestiunilor reglementate de prezentul articol, la nivel bilateral, regional și în cadrul forurilor internaționale, după caz, inclusiv prin schimb de informații, de bune practici și inițiative de informare.

ARTICOLUL 12

Informații științifice și tehnice

1. Atunci când stabilesc sau pun în aplicare măsuri care vizează protecția mediului sau a condițiilor de muncă ce pot afecta comerțul sau investițiile, fiecare parte ține seama de informațiile științifice și tehnice disponibile, precum și de standardele, orientările și recomandările internaționale relevante.

2. În cazul în care nu există o certitudine științifică deplină și există riscuri de a se aduce prejudicii grave sau ireversibile mediului sau securității și sănătății în muncă, o parte poate adopta măsuri de prevenire a unor astfel de prejudicii, în conformitate cu principiul precauției.

ARTICOLUL 13

Transparență

1. Cu scopul de a asigura sensibilizarea și de a le oferi persoanelor interesate și părților interesate oportunități rezonabile de a-și prezenta punctul de vedere, fiecare parte elaborează, adoptă și pune în aplicare într-un mod transparent:
 - (a) măsuri menite să protejeze mediul sau condițiile de muncă care pot afecta comerțul sau investițiile sau
 - (b) măsuri privind comerțul sau investițiile care pot afecta protecția mediului sau a condițiilor de muncă.

2. Fiecare parte analizează cu atenția cuvenită comunicările și opiniile publicului referitoare la aspecte legate de prezenta anexă. Fiecare parte poate informa, după caz, grupurile consultative interne instituite în temeiul articolului 15 din prezenta anexă, precum și punctul de contact al celeilalte părți, instituit în conformitate cu articolul 14 alineatul (5), cu privire la astfel de comunicări și opinii.

ARTICOLUL 14

Comitetul special pentru comerț și dezvoltare durabilă și punctele de contact

1. Părțile instituie un Comitet special pentru comerț și dezvoltare durabilă („Comitetul CDD”), reglementat de partea VI din prezentul acord, care:
 - (a) se întrunește o dată pe an sau fără întârzieri nejustificate la cererea oricăreia dintre părți;

- (b) este prezidat în comun, la un nivel corespunzător, de reprezentanți ai părților și
- (c) raportează Consiliului APE.

2. Comitetul CDD:

- (a) facilitează, monitorizează și analizează punerea în aplicare a prezentei anexe;
- (b) îndeplinește sarcinile menționate la articolul 18 din prezenta anexă;
- (c) contribuie la activitatea Comitetului înalților funcționari în ceea ce privește aspectele reglementate de prezenta anexă, inclusiv în legătură cu subiectele care urmează să fie discutate cu Comitetul consultativ APE menționat la articolul 108 din prezentul acord;
- (d) examinează orice altă chestiune legată de prezenta anexă, în funcție de ce au convenit părțile.

3. Comitetul CDD își poate stabili regulamentul de procedură, în absența căruia se aplică *mutatis mutandis* regulamentul de procedură al Comitetului înalților funcționari.

4. Comitetul CDD publică un raport după fiecare reuniune.

5. La intrarea în vigoare a prezentului acord, fiecare parte desemnează un punct de contact din cadrul administrației sale pentru a facilita comunicarea și coordonarea dintre părți cu privire la orice aspect legat de prezenta anexă. Fiecare parte notifică celeilalte părți datele de contact ale punctului său de contact. Părțile își notifică reciproc, cu promptitudine, orice modificare a datelor de contact respective.

ARTICOLUL 15

Grupurile consultative interne

1. Fiecare parte creează un grup consultativ intern nou sau desemnează un grup consultativ intern existent în termen de un an de la data intrării în vigoare a prezentului acord. Grupul consultativ intern consiliază partea în cauză cu privire la aspectele reglementate de prezentul acord. Grupul trebuie să conștie într-o reprezentare echilibrată a organizațiilor independente ale societății civile, inclusiv organizații neguvernamentale, a organizațiilor profesionale și patronale, precum și a sindicatelor care își desfășoară activitatea în domeniul economic, al dezvoltării durabile, social, al drepturilor omului, al mediului și în alte domenii. Grupul consultativ intern poate fi convocat în diferite configurații pentru a discuta punerea în aplicare a diferitelor părți și dispoziții ale prezentului acord.
2. Fiecare parte se întrunește cu grupul său consultativ intern cel puțin o dată pe an. Fiecare parte ia în considerare opiniile sau recomandările prezentate de grupul său consultativ intern cu privire la punerea în aplicare a prezentului acord.
3. Pentru a promova sensibilizarea publicului cu privire la grupurile consultative interne, fiecare parte publică lista organizațiilor care participă la grupul său consultativ intern, precum și punctul de contact al grupului respectiv.
4. Părțile promovează interacțiunea dintre grupurile lor consultative interne, inclusiv participarea acestora la Comitetul consultativ APE, instituit în temeiul articolului 108 din prezentul acord.

ARTICOLUL 16

Evitarea litigiilor și soluționarea acestora

1. Părțile depun toate eforturile, prin dialog, consultare, schimb de informații și cooperare, pentru a soluționa orice dezacord cu privire la aplicarea prezentei anexe.
2. În caz de dezacord între părți cu privire la aplicarea prezentei anexe, părțile recurg exclusiv la procedurile de soluționare a litigiilor stabilite în temeiul articolelor 17 și 18 din prezenta anexă.

ARTICOLUL 17

Consultări și mediere

1. Cu excepția cazului în care se prevede altfel în prezentul articol, se aplică articolele 110 și 111 din prezentul acord.
2. Consultările au loc în termen de douăzeci (20) de zile de la data primirii cererii de către partea pârâtă și se consideră încheiate în termen de nouăzeci (90) de zile de la data primirii cererii, cu excepția cazului în care părțile convin să continue consultările.

3. În cazul în care consultările privesc dispoziții referitoare la acordurile sau instrumentele multilaterale menționate în prezenta anexă, părțile iau în considerare informațiile furnizate de Organizația Internațională a Muncii (OIM) ori de organizațiile sau organismele relevante instituite în temeiul AMM-urilor pentru a promova coerența între activitatea părților și cea a organizațiilor sau organismelor respective. Atunci când este relevant, părțile solicită consiliere din partea unor astfel de organizații sau organisme ori din partea oricărui alt expert sau organism pe care îl consideră adecvat. De asemenea, fiecare parte poate solicita, după caz, opiniile grupurilor consultative interne instituite în temeiul articolului 15 din prezenta anexă sau orice alt aviz de specialitate.

4. Orice rezoluție la care au ajuns părțile este făcută publică.

ARTICOLUL 18

Soluționarea litigiilor

1. Cu excepția cazului în care se prevede altfel în prezentul articol, se aplică articolele 112-115, articolul 116 alineatele (1), (3), (4) și (5), articolele 119-124, articolul 125 alineatele (2) și (3) și articolele 126 și 127 din prezentul acord.

2. Comitetul CDD instituit în temeiul articolului 14 din prezenta anexă stabilește, în termen de cel mult șase (6) luni de la data intrării în vigoare a prezentului acord, o listă cu cel puțin cincisprezece (15) persoane care doresc și sunt în măsură să fie arbitri în ceea ce privește litigiile referitoare la aspecte reglementate de prezenta anexă. Lista este alcătuită din trei subliste: o sublistă pentru fiecare parte, alcătuită din persoane care să exercite funcția de arbitri și o sublistă de persoane care nu sunt resortisanți ai niciuneia dintre părți și care trebuie să fie disponibile să exercite funcția de președinte al comisiei de arbitraj. Fiecare sublistă trebuie să cuprindă cel puțin cinci (5) persoane. Comitetul CDD se asigură că lista este menținută permanent la acest nivel, în conformitate cu regulamentul de procedură.

3. Arbitrii trebuie să aibă cunoștințe de specialitate sau expertiză în domeniul dreptului muncii sau al mediului, în chestiunile vizate de prezenta anexă sau în soluționarea litigiilor care decurg din acorduri internaționale. Aceștia trebuie să fie independenți, să își exercite funcția în nume propriu, să nu accepte instrucțiuni din partea vreunei organizații sau vreunui guvern, să nu aibă nicio legătură cu guvernul vreuneia dintre părți și să respecte Codul de conduită anexat la regulamentul de procedură care urmează să fie adoptat de către Consiliul APE în termen de șase (6) luni de la intrarea în vigoare a prezentului acord, în temeiul articolului 125 alineatul (4).

4. În cazul în care comisia de arbitraj este compusă în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 113 din prezentul acord, arbitrii sunt selectați dintre persoanele relevante de pe sublistele menționate la alineatul (2).

5. În ceea ce privește aspectele legate de respectarea acordurilor și instrumentelor multilaterale menționate în prezenta anexă, informațiile sau avizele experților solicitate de comisia de arbitraj în temeiul articolului 121 ar trebui să includă informații și avize din partea OIM sau a organismelor ori organizațiilor relevante instituite în temeiul AMM-urilor.

6. În termen de cel mult 21 de zile de la pronunțarea hotărârii comisiei de arbitraj, partea pârâtă informează grupul său consultativ intern instituit în temeiul articolului 15 din prezenta anexă cu privire la măsurile de conformare pe care le-a luat sau pe care intenționează să le ia în temeiul articolului 115 alineatul (4) din prezentul acord.

7. Comitetul CDD monitorizează punerea în aplicare a măsurilor de conformare. Grupurile consultative interne pot prezenta observații Comitetului CDD în această privință.